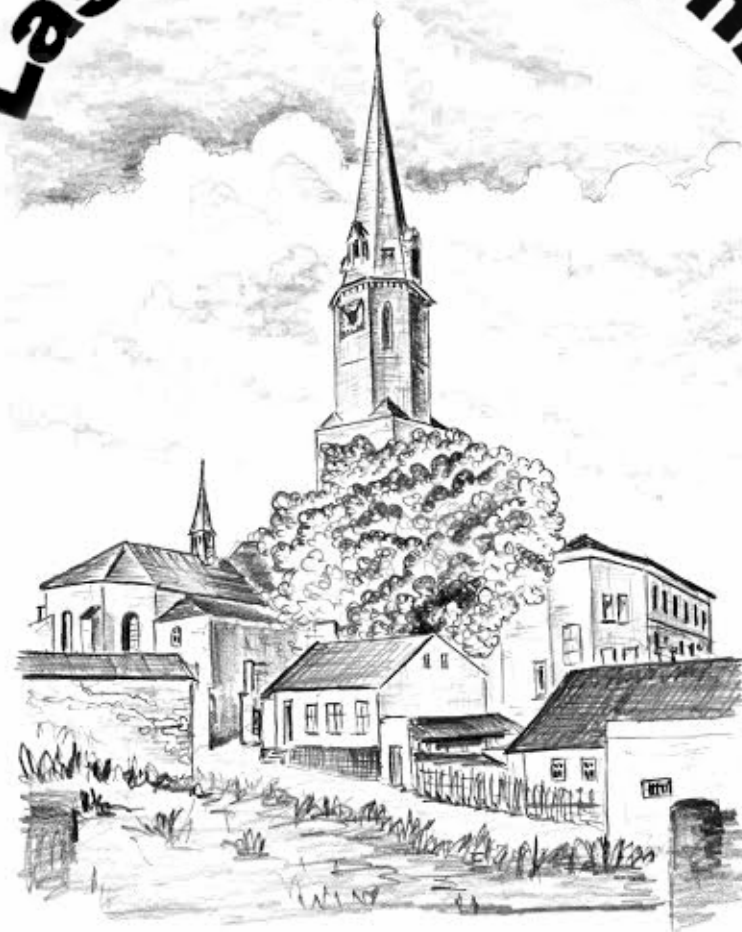

- program bezpečnostních schránek
- prodej a odkup investičního zlata a stříbra
 - odborné finanční poradenství
- zprostředkování přístupu na světové burzy
 - ekonomické a finanční poradenství
- investiční a finanční zpravodajství
 - realizace úvěrů, hypoték
 - životní pojištění

www.prosperta-finance.com

Lašský dostavník

Ročník.....5
Rok.....2015

2
léto

*Dekret kralovský
Pro obecné blaho lidí našich
zme rozhodli ustanovit v obci Louka*

*AMBASADU
Kralovství lašského pro Hornacko
A to v Hospudce u BIVOJA*

Jejimu správcovi Panu Bořivoju Řeřtořkovi

*tymtu uděluju Právo šenkovať
Božského Radegasta*

V Louce – 12. června L. P. 2015

*Kral lašský
Zdeňka Viluš I., řečeny Chrabry*

www.beskydskalikerka.cz

Otvírací doba:

pondělí - pátek 15,30 – 22,00 h

sobota 14 – 23 h

neděle 14 – 22 h

Obsah

Titulní strana: Farní kostel ve Frýdku – Boris Zvada.....	1
Dekret kralovsky.....	2
Úvodník (Z.V. Krulikovský).....	3
Městu včera (R. Šatánková).....	4
Místecké vinárny (R. Šatánková).....	5
Odešel člověk velkého srdce (D. Zápalková).....	6
Dny bezmocnosti (M. Oliva).....	8
Očekávání (M. Oliva).....	9
Na Sokola Tůmy (P. Gryga).....	10
Laši si podmanili ambasádu v Praze (M. Frýdecká).....	11
Setkání literátů (D. Zápalková).....	12
Pokřtěný „Průvodce Beskyd“ (B. Vidura).....	14
Letní bouře (B. Vidura).....	15
Pranostiky.....	16
Pěsnička (O. Tlučková).....	17
Brušperský větrný mlýn (J. Krulikovský).....	18
Fotodokumentace.....	20,21
Lachanty (M. Pastrňák).....	22
Výstava zájmové činnosti v Beskydech (J. Červenka).....	29
Kury; Tuž tak (F. Pituchová).....	31
Bolesti kloubů (L. Pastorek).....	32
Hrušowske rybníky; Studňa (O. Łysohorsky).....	33
Z receptáře lašského krále (Z. V. Krulikovský).....	34
Bezručova vyhlídka - kalendář akcí léto 2015.....	35
Soutěž o odznak.....	36
Kalendárium lašských akcí.....	37
Obsah.....	38

Úvodník

Vážení čtenáři,

a máme tu opět léto a to budiž pochváleno! Hned v úvodu chci opět upozornit turisty, že uzávěrku soutěže o odznak Království lašské jsme prodloužili až do **31. 8. 2017**.

Kalendář lašských akcí se pěkně naplnil, že nebudeme vědět kam dřív. Doufejme, že nás čeká pěkné slunečné počasí a také pohoda, klid a mír – a to nejen v zemi lašské.

V letním dostavníku, kromě zajímavého vlastivědného článku, ohlasů a fotografií z uskutečněných akcí, básní, lidového humoru, najdete opět bylinářskou rubriku z oblasti zdravotní.

Ve středu 10. června jsme se podíleli na živém vysílání České televize v pořadu Dobré ráno, který byl vysílán z Čeladné. Celé vysílání najdete na www.ceskatelevize.cz/porady/10435049455-dobre-rano/video/. Konečně celý národ český snad bude trochu informován, kde leží Lašsko. O Štrambersku sice moderátor mluvil jako o Valašském betlémě, ale výrobce Štramberských uší to uvedl na pravou míru. Vlastním starší knihu o památkách našeho kraje, kde autor uvádí: „...štramberské roubenky **lašského typu**“. Ne všeho, co je dřevěné je valašské... (viz článek z minulého čísla z díla Dr. A. Přecechtěla „Dřevěný věk na Lašsku“.

Opět upozorňuji, že na koho se dostavník nedostane – může si ho stáhnout z našich stránek <http://www.lassko.eu>.

Z. V. Krulikovský

Lašský dostavník

vychází čtvrtletně - vydává kulturně vlastivědné sdružení Království lašské. Každý autor odpovídá za obsah svého příspěvku. Redakční rada si vyhrazuje právo na výběr a krácení zaslaných prací. Posílejte je e-mailem v elektronické podobě, formát MS Word, písmo Times New Roman, velikost písma - 11 bodů, odstavec - tři úhozy zleva, bez mezer mezi odstavci.

E-mail: lassky.dostavnik@gmail.com (nebo: lasskykral@centrum.cz)

Redakce: Zdeněk Vilém Krulikovský, Radana Šatánková, Dajana Zápalková, Boris Zvada.

Technická spolupráce: Michaela „Mikeira“ Krulikovská

MĚSTU VČERA / připsáno Ostravě

Tvé paže komínů
jsou pahýly kynoucí k šedému nebi
z cihel a povzdechů
kdeže tě najdu
v baru ve Stodolní
schovat se před deštěm

Včera tu byli ještě žlut'ásci
ale odtáhli
Bagry a ramena jeřábů v bolestech rodí nová centra smíchu -a- na-dě-
je
- Skutečně sedím v jednom zapadlém pajzlu v neznámé ulici
společnost mi dělá znavená servírka přikyvující štamgast a krátké čár-
ky na účtence -
...a staré noviny
se ledabyle válí kdesi před Domem umění
v průvanu
průchodem stesku
jako stopa oka mžiku
kdeže mě najdeš cestou z vernisáže
včera

Radana Šatánková

Kalendárium lašských akcí

léto 2015

21. června (neděle): Vernisáž výstavy fotografií Tomáše Sládečka v Ratiboři (Polsko) v 17 hodin, Za účasti lašského krále a jeho družiny.
27. června (sobota): V 10 hodin zahájení 43. ročníku výstavy Výtvarné skupiny Petra Bezruče v hotelu Freud na Ostravici. Ve 14 hodin Otevírání lašského léta v Čeladné v zahradě hotelu Prosper
5. července (neděle): Výšlap na Hrčavu odpust (pout') odjezd z Frýdku ČD v 7, 35
11. července (sobota): Křest jihoamerických nosálů v Lašském dvoře (zoo) v Hodoňovicích-Kamenci v 15 hod
19. července (neděle): 7. Vlastivědný výšlap - k prameni Lubiny
7. srpna (pátek): Frýdecký zámek – v 18 hodin představení Ondraš, pan Lysej hory – v provedení Lašské divadelní společnosti Gigula – benefice k 70. narozeninám lašského krále
16. srpna (neděle): Stezka Jaroslava Ludvíka Mikoláše (v den 126. výročí narození) Start v 9, 30 ve Skalici-Záhoří u chalupy, kde žil a budoval lašský památník – pak směr Dobrá – Sedliště (Lašská jizba)
22. srpna (sobota): Sochovy slavnosti ve Lhotce
23. srpna (neděle): 8. Vlastivědný výšlap – k pramenům Mohelnice a Morávky
29. srpna (sobota): Ukončení lašského léta v Čeladné – od 14 hodin - Včelařský den v Chlebovicích od 13 hodin, v 16 hodin lašský král se svou družinou v pořadu „Odulej se, u nas je to fajne“.
Gulášfest v Bašce u přehrady
5. září (sobota): Závěr lašského kulturního léta na Bezručově vyhlídce v Sedlištích – od 15 hodin do 24 hodin
6. září (neděle): 9. Vlastivědný výšlap – k pramenům Čeladenky a Bílé Ostravice
12. září (sobota): Oslavy 710 let založení obce Skalice – od 10 hodin, ve 12 hodin krojovaný průvod obcí s muzikou (Lašský král s družinou, Hut'ačka aj.)
13. září (neděle): Hodoňovická pout' (U Čendy) – kolotoče aj. Bezručův výplaz na Lysou horu
26. září (sobota): Vinobraní U Čendy – víno z Kobyli, cimbálová muzika
28. září (pondělí): Tradiční horolezecký výplaz na K 1 v Krmelíně – od 14 hodin

Soutěž o získání odznaku "Království lašské"

Kulturně-vlastivědné sdružení "Království lašské" vyhlásilo soutěž o získání turistického odznaku. Úkolem soutěžících je nejpozději **do 31. srpna 2017** navštívit 28 vybraných míst našeho regionu a získat potvrzení - razítko, vstupenku, nebo opsat potřebný údaj. Záznamníky jsou k dostání (v ceně 30 Kč) v informačních centrech v Brušperku, v Kopřivnici, ve Štramberku, na Slezskoostravském hradě, v Muzeu Novojičínska (zámek v Novém Jičíně), Muzeu Sigmunda Freuda v Příboře, v zámku v Klimkovicích, v Kuníně, v Hodslavicích (Rodný domek F. Palackého), v Metylovicích (Muzeum Kožané město) a také u našich sponzorů

- v restauraci Lašská jizba v Sedlístích, v prodejně Beskydské likérky ve Starém Městě u Frýdku, v hospůdce U bobra v Raškovicích, v hostinci Ondráš v Janovicích, v hospodě Pod Borovou v Malenovicích, v hostinci U Čendy a v Lašském ZOO v Hodoňovicích, v recepci hotelu Prosper v Čeladné, v Hospůdce Kohutka ve Vyšních Lhotách, v restauraci hotelu Lašská Chalupa v Kunčicích p. O. aj.

Po splnění podmínek doručíte záznamník (osobně nebo poštou) na adresu: Království lašské o. s., Skalice 6, 738 01 Frýdek-Místek (tel.: 724 140 705) a obdržíte pak zmíněný odznak zdarma. Prvních 50 účastníků bude odměněno zvláštní premií - suvenýrem od sponzorů. V ceně záznamníku je i poštovné.

MÍSTECKÉ VINÁRNÝ

Místecké vinárny
melou svou poštu tichou
jindy jak včelín
životem pilným bzučí
a filmař z dávných dob
utočil by se klikou

Náměstí Svobody
podobá se Bermudskému několikaúhelníku
s nebezpečnými setkáními soupeřníků
dělá vu
čas se zastaví...

Radana Šatánková

autorka oslavila 29.března 35. narozeniny,
byla v literární soutěži MŮJ SVĚT
oceněna 1. místem za poezii a 1. místem za prózu

Odešel člověk velkého srdce

Nejen literáty, ale i mnoho lidí pod Beskydami zasáhla zpráva o úmrtí Mgr. Miloslava Olivy jako blesk z čistého nebe. Zemřel 2. dubna 2015 na „Zelený čtvrtek“, kdy i jeho „Zvon života“ náhle zmlkl a odletěl. Kam? Kamsi, odkud už není návratu. A nám všem tady zůstalo na tak velkého člověka, jehož náruč moudrosti byla neustále otevřená k rozdávání všem, jen vzpomínání.

Miloslav Oliva se narodil 26. srpna 1923 v Praze, mládí prožil v Mladé Vožici u Tábora. Vystudovala gymnázium v Táboře a v letech 1945 – 1949 Filozofickou fakultě v Praze, obor český jazyk, filozofie. Po vojenské službě učil na různých středních školách a v roce 1954 přišel do Frýdlantu n./Ostravicí.

Od mládí psal básně, vedl recitační a divadelní soubory. Zajímal se o kulturní dění nejen v regionu, ale celkově. Přednášel na školách v okrese o pedagogických a psychologických problémech, přispíval do regionálních novin. Od roku 1976 spolupracoval s literárními kroužky v okrese Frýdek – Místek, vedl je metodicky, zasedal v porotách recitačních a literárních soutěží, redakčních radách kulturních časopisů. Své znalosti a poznatky z této činnosti zachytil v několika knihách, brožurách, objevují se i sborníky, almanachy a statě z historie města Frýdlantu nad Ostravicí, kde v letech 1990-1994 starostoval. Do posledních chvil svého života pracoval v letopisecké komisi města Frýdlantu n./O.

Byl iniciátorem založení Literárního klubu Petra Bezruče (1997), od roku 2001 byl jeho předsedou až do roku 2013, kdy mu již zdravotní problémy nedovolují plně pracovat, proto si jej literáti zvolili za Čestného předsedu LKPB. Vždy byl a bude duší tohoto spolku, jeho rady a zkušenosti byly a jsou k nezaplacení. V jednom rozhovoru řekl: „Celý život jsem se učil, mnoho nastrádal letitými zkušenostmi, přečetl spoustu knih a při své práci jsem měl to štěstí být ve styku s různými literáty,“ a proto nám, literátům, bude velmi chybět....

Miloslav Oliva napsal na sklonku života tři knihy o národním učiteli Antonínovi Janů (2011), Etika života a díla Bernarda Bolzana (2012) a František Pígl Vožický (2012). Materiály k přípravě těchto děl nebylo vůbec jednoduché shromáždit, natož pak zpracovat, ale on svou neúnavnou prací, pečlivostí dokázal vždy své myšlenky dotáhnout ke zdárnému konci.

Bezručova vyhlídka – kalendář akcí léto 2015

Pátek – 3. 7. : HAVAJ PÁRTY

19.00 – 01.00 diskotéka

Míchané nápoje, stylová jídla na grilu

Pátek – 17. 7. : JAK CHUTNÁ ŘECKO

Od 19.00 Řecké speciality na grilu

20.00 – 01.00 stylový hudební večer

Neděle – 26. 7. a 16. 8. : DĚTSKÉ POHODOVÉ ODPOLEDNE

aneb den pro celou rodinu

Pohádka pro děti – divadlo

Šuba duba band – hudební skupina

Soutěže pro děti a rodiče

(Program bude upřesněn před každou akcí)

Pátek – 31. 7. : STEAK PÁRTY aneb večer pro správné chlapy

19.00 -01.00 Masové steaky z celého světa

aneb „Již jste jedli bizona?“

stylový hudební večer

neděle - 9. 8. : ŠLÁGR PÁRTY ve spolupráci s Rádiem Ostrava

16.00 koncert dechové hudby k tanci i poslechu

Komentuje Artur Kubica – Rádio Ostrava

Pátek – 21. 8. : OKUPAČNÍ VEČER

aneb KALAŠNIKOV PÁRTY

19.00 – 01.00 jídelníček poplatný době

Hraje skupina Flash

Změna programu vyhrazena!

Z receptáře lašského krále

Pohankova soljanka

Polivka ma domovinu uplně na východě Lašského kralovství, tam gdesik, jak začína Ukrajina

Hrnek pohanky (možne dat' ryžu), jedna menší cebula, kuštěk sadla, jedna vjetší mrkva, par nakladanych sladkokislych ogurek či dvě paradajky, koper, sul, 1, 5 litra vody.

Do hrnca dame sadlo, osmahněm na nim na drobno nakratu cebulu (zesklovatět), přydame nakratu mrkvu, vypranu a okapanu pohanku, sul a eště chvilku restujem – tře to michat'! Zalijem vodu a štvrť hodiny vaříme. Nakonec přydame pokrate ogurky, prohřejem a dochutíme koprem. Dyž dame do polivky paradajky, tře jich povařit'.

Hukvaldsky smotek

Štiry řizky z kyty (prasečí), hrnek čerstvych hub (možu byt' i žampiony), 2 lyžky sadla, 1 větší cebula, 2 lyžky hladke muky, 5 deka uzeneho špeka, 2 vajca, sul a pepř.

Řizky pořadně naklepem, posolíme a popepříme, špek pokrajem na kostičky, dame do kastrola, či na panev a podusíme. Potem vlejem syrove vajca, špetku soli a promišame. Naplníme tym řizky, zabalíme, spichněm paratkem či převažem bilu nit'u a na pulce sadla prudko opečem. Na zbytku sadla osmahněm do ružova drobno nakratu cebulu, dame do ni opečene smotky, trošku podlijem a dusíme až je maso mjeke. Potem smotky vytahněm, šťavu z pod nich vysmahněm na tuk, zaprašíme muku a trošku osmažíme. Znova zalijem vodu a vaříme tak dluho, až tuk vystupi navrch. Šťavu procedíme na smotky a necháme projít' varem. Podavame s kobzolkami.

Své básně shrnul do klubových almanachů Míjení (2008), Návraty (2009), Bezceští (2011) a jakousi vzpomínkou na jeho herecké začátky jsou hry: Jeden den poštovního úředníka Vladimíra Vaška na místecké poště v roce 1892, O divé Haně, Mistři z Beskyd (souhrnně 2010 – Tři hry z Beskyd). Velice se těšil z toho, že ho v roce 2014 přijala Obec spisovatelů Praha za svého člena.

Miloslav Oliva vždy projevoval velikou radost nad tím, že lidé jsou ochotni psát a o svých literárních výtvorech přemýšlet. Těšil se z toho, že prostřednictvím básní či prózy k sobě nacházejí cestu, navzájem se podporují, chtějí prostě sdílet.

„Jen takovým způsobem je možné se dopídit odpovědí na otázky, kdo jsem a co tu vlastně na té Zemi dělám....“, řekl k svým devadesátým narozeninám v rozhovoru s kulturní publicistkou Radanou Šatánkovou. Poslání Miloslava Olivy na této Zemi, které dostal do vínku hned v kolébce, je zcela jistě naplněno. Vždyť se stal učitelem mnoha generací žáků, rádcem, přítelem, který nikdy neodmítne rozhovor, dát radu a pohlázení na duši. Je zde napsáno jen pár řádků, pro někoho třeba nic neříkajících, ale je to celý život člověka spjatý s kulturním životem měst a literatury, s lidmi laděnými na stejnou strunu.

Děkujeme Vám za vše, pane profesore, nikdy nezapomeneme!

*Dajana Zápalková,
předsedkyně Literárního klubu Petra Bezruče Frýdek-Místek*

Miloslav Oliva a Dajana Zápalková

Dny bezmocnosti

Po namrzlém drátě
se těžko posílá
pusa sladká
třeba by byla nakyslá
Dny bezmocnosti
Vždy blíž a daleko
vždy sníh a pláč
polétávají vrány
kos se neodvážil
na první popěvek
je tak dobře
Říkali jedni
namrzly mi ruce
od samého čekání
určitě přijde jaro
Já neměl kosa
ani drát
slečno
pojd'me si hrát

Miloslav Oliva

Hrušowske rybníky

Usmjéw čistoty w zémi černej špiny.
Horéčnateho ćeła chłodny dech.
W źródle wěčnego neba spio hodźiny,
w zřydle ćichości šrómy dalnych ech.
Dźiwoko hus wélnawo rozechvěje
wodu jak sniwy pastelowy céň.
Słónco połedňa w žółtym šašu hřeje.
Střybérny tón nabjéro modry džěň.
Nad škarpu zdřaje pělly dech maliny.
Kajś woda padze mdło z plesniwych ryn.
Šidełko zašuščelo sném šašiny.
Wćil spi a wšecker sni swój sěn.

Óndra Łysohorsky - 5. 12. 1936

Studňa

Chceće mě wyškérchnuć, jak škérchne še słowo na lišće?
Jech studňa a wyražylch na swojim prawym mjěsće.

Chceće mě zasypać? Moja woda čisto
Budže hledać pod zémiu, ež najdze druhé mjěsto.

Óndra Łysohorsky – 1. 3. 1943

Bolesti kloubů

Třešeň obecná (*Prunus avium*)

Je velmi málo lidí, kteří by si nestěžovali na bolest kloubu, revmatismus, dnu a další podobné neduhy dnešní civilizace.

Jedním podstatným a velmi účinným pomocníkem v tomto boji je Třešeň obecná. Plody třešně obsahují minerální látky (vápník, fosfor, sodík, železo, hořčík, draslík, měď či mangan). Děle pak najdeme v třešních vitamíny skupiny B, skupiny A, C nebo E. V neposlední řadě třešně obsahují organické kyseliny, které čistí krev a podporují trávení. Dokonce mají i podstatný vliv na snižování cholesterolu v krvi, jsou antioxidační a mají vliv na protirakovinném hojení.

Díky těmto vlastnostem působí velmi pozitivně na zdraví a očistu těla, zejména pak na vyloučení toxických odpadních látek, upravuje imunitu organismu, revmatismus, dnu, tlumí křečové bolesti, vylučuje kyselinu močovou a močový písek.

Očistná kúra – Po dobu třech dnů vylučte jinou stravu než třešně, které pojídejte průběžně po celý den, případně účinek zvýšíte popíjením čaje ze stopek třešní, lístku či květu. Doporučuje se cca 50g stoppek svařit s litrem vody a po ochlazení popíjet.

Velmi podobné účinky na lidský organismus má i višně. Višně však obsahuje větší množství kyselin, které nemusí být pro zažívací organismus tak přijatelná jako třešeň, ale komu nevádí kyselinky, tak může třešeň nahradit višní, případně kombinovat třešně s višněmi.

V době zrání třešní by problém s tímto způsobem boje proti popsaným neduhům neměl být problém. Mimo sezonu třešní je možno použít zavařeniny (pozor na cukr) sušené či jinak upravené. Účinnost je však menší. Vhodnou náhradou čerstvých třešní jsou ovocné koncentráty (mošty), ale nevařené, které lze zakoupit v prodejnách zdravé výživy.

Libor Pastorek

Očekávání

Radlice skřípla o kámen
jako výstřel to znělo
Bolest radost
a zvolání na rozloučenou
To oráči Řehoři
nemáš sílu
nebo ti tvoji volci
se bojí horského dechu
Marné bylo pátrat
po bledulkách
sněhové závěsy
je vtáhly pod kloub
a splynuly s ním....
Co myslíš Řehoři
je pro ně naděje
Vrány přitakaly
a děti též

Miloslav Oliva, březen 2015

Na Sokola Tůmy

V úvodu rozptýlím přátel dумы,
kam chodí básníci na rozumy.
Když k poezii srdce zahoří,
potkávají se pod Ondřejníkem učitelé a doktoři.

Pan profesor i pochválit umí
u Olivů č. 900 na Sokola Tůmy.
Od vrátek zahrady je výhled pro bohy,
nad Lysou, Lukšincem, kus modré oblohy.

A výhled do Slezska ? Kyčera. Borová,
u nohou Frýdlant, to už je z domova.
Pár slůvek moravských, pak zas česká,
hlásí se zem Moravskoslezská.

Svůj český původ profesor neskrývá,
v moravské zemi se ujala Oliva.
Beskydy uchvátí, čas pouta ukuje,
to napsal poeta, co domov miluje.

Pavel Gryga

Výstava potrvá až do soboty 18. 7. 2015. Návštěvníci se mohou těšit na příjemně strávené chvíle při prohlídce vystavovaných prací v nově rekonstruovaných prostorách hotelu Freud.

A vystavovatelé si přejí těšit se v knize návštěv z hřejivých hodnocení, například *'Rok co rok spěcháme se potěšit krásou, dovedností a umem našich spoluobčanů'*.

Jaromír Červenka

Kury

Pokluzala Hanka kravu,
něměla potuchy,
že s hambalka čtyry kury
spadly ji do luchy.
Jak ich Hanka v te t'mě zhlidla,
bylo ji to divne,
či to kury, lebo šťury
litaju po chlivě?
Aby ju něpoštípaly,
drkotaly se zimu,
Hanka spala na stolečku
a kury pod peřinu.

Tuž tak

Ledaco se přeškobryti,
ledaco se zvrytně,
rozmanite byva žiti,
člověk časem zvykně.

Františka Pituchová - Hlupoty

Stálí příznivci lidového umění budou ovšem marně hledat lidovou poezii a koláže **Františky Pituchové**, se kterou jsme se rozloučili v roce 2012. Připomeňme její přínos pro zachování lašského jazyka, ve kterém psala své originální básně a kterými popisovala prostý život ale taky nekompromisně a zároveň vtipně ukazovala na nešvary naší doby a jejichž rozměr daleko přesahuje hranice našeho kraje. To vše díky tomu, že jako rodačka ze Starých Hamer poznala tvrdý, ale zároveň krásný život v Beskydech a přinesla o tom svědectví ve svém díle a za toto jí patří veliké poděkování. Byla také členkou Národopisné společnosti v Praze a za svou činnost byla mnohokrát oceněna.

Její vtipné a aktuální verše byly psány starohamerštinou (podskupina lašského nářečí) a dovedly potěšit a pohladit. Připomeňme si její odkaz krátkým citátem ***Mojim rodným nářečím mluvila jen služka, mi jednou někdo pyšný řek. Já posbírala do fěrtuška mluvu rozprávných stařenek, jak poklad vzácných korálů, s pocitem vroucích za ně díků, tu řeč mých rodných horalů vetkávám pro ně do veršů.***

Návštěvníci rovněž marně budou hledat exponáty velmi aktivního člena skupiny a člena výboru **Ladislava Ničmana Lacha**, jenž nevynechal jedinou příležitost pro propagaci všeho lašského a sám sebe označoval s pýchou za lacha. Snadno jej bylo poznat dle kroje, kterým vždy při mnohých příležitostech připomínal "své" Lašsko. Jako bývalý člen Horské služby na Gruni znal velmi dobře Beskydy, toto mu bylo inspirací při tvorbě jeho **dřevo-kovových výrobů**, jenž jsou např. instalovány např. v Kolibě Pod horů v Dolní Bečvě. Jeho specialitou byly nápadité a originální **ozembuchy**, na které hrával na soutěžích heligónek a jiných akcích. Až půjdete okolo rozcestí **Janíkula na Gruni**, ohlédněte se ke kříži, jehož zhotovitelem je velký propagátor Lašska, Lach Ladislav Ničman.

Připomeňme také malíře **Josefa Mazocha** z Frýdku-Místku, jenž nám už neukáže své další malby a jehož dílo bude chybět v kolekci děl výstavy. Malíře, jenž byl velmi činorodým člověkem a mimo jiné i muzikantem. Inspiraci pro své umění hledal v Beskydech. Pro jeho **symbolikou plné krajinomalby** podněcující fantazii není dnes ve skupině alternativní směr.

Letošní **výstava bude slavnostně zahájena v Ostravici v sále hotelu Freud v sobotu 27. června 2015 v 10:00 hodin**, kulturní program zahájení obohatí svou lidovou hudbou, zpěvem a tancem **cimbálová muzika Kotci a folklórní soubor Gruník**.

LAŠI SI PODMANILI AMBASÁDU V PRAZE POPÁTÉ

Restaurace U Kotvy v pražské Spálené ulici patřila letos v sobotu 11. dubna opět Lašskému jaru. Setkání bylo zahájeno tradičně lašskou hymnou, jejímž autorem je král Zdeněk Vilém Krulíkovský. Na pořadu večera byl program pásma Zvoňa na Beskydě aneb Kabinet lašských básní a písní. Začátek akce patřil připomínce výročí 300 let od úmrtí lašského zbojníka Ondráše z Janovic, který byl 1. dubna zabit ve sviadnovské hospodě jeho druhem Jurášem.

Kdo z Lašek a Lachů žijících v Praze na půdu ambasády přišel, nelitoval. Potěšeni byli i zvědaví přátelé z Prahy, kteří museli nastražit uši, aby si na měkkou řeč s důrazem na předposlední slabice zvykli. Pestré pásmo lašského kabinetu nabídlo veselé i vážné písničky a básně „po našimu“ z díla Františky Pituchové (1928-2012), Frana Směji (1904-1986), Olgy Tlučkové (*1921) a Radany Šatánkové (*1980). Účinkovali v něm Zdeněk Vilém Krulíkovský alias lašský král, pěvec, etnograf a publicista, dále jeho dcera Adéla Krulíkovská – herečka Těšínského divadla, lašský šenk Libor Pastorek, lašská rodačka, básnířka a publicistka Radana Šatánková a Jana a Milan Zbořilovi. Zazněly proslulé básně ze sbírky Pletky (Fr. Směja), či básně Stěklina, Strykovy trampoty a Jak ušporovat' z duchodu (Fr. Pituchová), od O. Tlučkové Naša mluva, Čurček, od R. Šatánkové např. Lašin, Ostravo... Všichni si mohli zazpívat díky kytáře Milana Zbořila písně nebo jen refrény písní, hlavně známé Cycoky nebo Šumnou Ostravu. Všechny jsou pro jistotu pro příští generace i mimolašské končiny nahrané Odu-alajnym bandem!

„*Království lašské vzniklo nejen jako obroda lašské identity a kultury. Šíříme lašskou kulturu za hranice regionu - i v Praze,*“ říká lašský král. Občanské sdružení Regnum Lachiensis se velkou měrou o propagaci Lašska zaslouhuje. Pořádá pro širokou veřejnost kulturní akce, kde připomíná lašské autory a historii, podniká vlastivědné výslapy. V neposlední řadě vydává již oblíbený a známý čtvrtletník Lašský dostavník, ve kterém jsou vlastivědné články, fotografie z konaných akcí, básně našich autorů, špetka lidového humoru i receptář lašského krále a další zajímavosti. Plně zrcadlí lašský životní styl a folklor, který je nezaměnitelnou devízou, ať už se Lašky a Laši vydají kamkoliv...

Setkání literátů - Beskydská lavička 2015

Slunečné dny provázely již sedmý ročník mezinárodního setkání literátů Beskydská lavička 2015, která proběhla v malebné části Beskyd, a sice v hotelu Prosper v Čeladné. Tentokrát s podtitulem „Psaní nás spojuje“, protože přijeli i literáti ze slovenského Martina, Vrútek, Popradu, dostavila se i zástupkyně mělnického Pegasu.

Páteční odpoledne bylo vyhrazeno prohlídce čeladenského muzea Josefa Kaluse. Slovenští přátelé se tak mohli seznámit s životem a dílem tohoto spisovatele, shlédli i stálou expozici Muzea Beskyd, který zde upozorňuje na přírodu a krajinu v okolí Čeladné.

„Obdivujeme nejen krásné čeladenské náměstí, vkusnou zástavbu, samozřejmě nádhernou jarní přírodu, ale jsme rádi, že jsme se mohli seznámit i se spisovatelem Josefem Kalusem, který vzešel z tohoto kraje, tady dlouhá léta působil, učil děti a přijímal tu též osobnosti kulturního života z Prahy,“ podotkla předsedkyně martinských literátů Taťána Sivová.

Večer se pak v loveckém salónku hotelu Prosper nesl ve znamení dobré zábavy prezentované Benediktem Królem, ale též se degustovaly i likéry Beskydské likérky s výkladem o míchání bylin k jejich výrobě v podání majitele likérky Libora Pastorka. Příjemné nálady přispěly i hrou na heligonku František Gistingier.

V sobotním dopoledni proběhly přednášky, a to spisovatel a publicista Richard Sobotka zmínil regionální tvůrce ve své práci nazvané Klenoty regionální tvorby. Poté své knihy v krátkosti představila spisovatelka Irena Kopecká, která svůj rozsáhlejší výklad věnovala příborskému rodákovi Františku Juraňovi. K oběma tématům proběhla diskuze, hosté odpověděli na dotazy přítomných. Setkání pozdravila i literární historička Muzea Beskyd Kateřina Janásová. Dopoledne se našla i chvílka na představení jednotlivých klubů, které se Beskydské lavičky zúčastnily.

Během přestávky na oběd převážná část literátů shlédla i výstavu smaltů členky literárního klubu Petra Bezruče Dagmar Molinové, která je vystavuje v hotelové kavárně. A zdá se, že se barevné smaltů s různými tématy těšily obdivu a uznání.

Výstava zájmové umělecké činnosti v Beskydech, Ostravice

V uplynulých více než čtyřiceti letech měli turisté a návštěvníci Beskyd možnost každoročně shlédnout výstavu lidových umělců Beskydska a blízkého okolí. Tradice byla přerušena v roce 2013 a 2014 s ohledem na rekonstrukci hotelu Freud v Ostravici. V současné době Výtvarná skupina Petra Bezruče připravuje další již **43. ročník výstavy**. **První výstava lidového umění se konala v roce 1970. Za to patří dík také Karlu Tobolovi**, který patřil k hlavním organizátorům, kolem sebe soustředil další lidové umělce. V prvním ročníku své práce vystavovalo 6 autorů a návštěvníci si mohli prohlédnout 520 exponátů. V dalších letech se skupina rozrostla o nové lidové tvůrce z kraje pod horami. K vidění byly obrazy, dřevorezby, samorosty, postupně přibývali další a další vystavovatelé s různým výtvarným a uměleckým zaměřením.

Jednalo se smaltů, intarzie z barvených dřev, broušené polodrahokamy, práce z kovu, paličkovanou krajku a další. V roce 1975 pak počet vystavovatelů dosáhl 24 a v jubilejním 20. ročníku v roce 1990 vystavovalo 40 tvůrců - výsledek snahy doplnit skupinu o další nové talenty a jejich tvorbou obohatit výstavu o nové prvky a materiály, které v předchozích ročnících nebyly zastoupeny.

V roce 1997 lidoví umělci požádali o registraci sdružení **Výtvarná skupina Petra Bezruče v Ostravici** a začala se psát další část historie. Tímto se skupina stala nepolitickou, dobrovolnou a nezávislou - otevřenou zájmovou organizací České republiky. Průběžně počet registrovaných členů sdružení od roku 1997 dosáhl čísla 134. V letošním roce 2015 rozšířili sdružení další noví výtvarníci. V současné době má skupina 64 aktivních členů.

Umělci budou letos vystavovat jak tradiční exponáty: samorosty, malby, grafiku, dřevorezby, kovářské práce, háčkované výrobky, paličkovanou a šitou krajku, broušené polodrahokamy, plastiky, suchou vazbu, aranžmá z papíru, dřevěné šperky, práce z kůže, košíkářské výrobky, keramiku, vyšívání ubrusy, malované hedvábí, vizovické pečivo, perníčky, šité šperky, fotografie, tak zde mohou návštěvníci vidět nově například **šperky z betonu**.

Historická existence vesnice nazývané „Lachanty“, však již sama o sobě, je důkazem starého osídlení kraje na pomezí Moravy a Slezska Lachy, do současnosti zvaného Lašsko.

Milan Pastrňák

Poznámky:

- 1) Korbelařová I., Žáček R.: Těšínsko země Koruny české r.v. 2008, str. 26, 205
Tengler. E. Těšínsko v bájích a pověstech. r.v. 1935
Bakala J.: Osídlení Frýdecka a Jablunkovska v období vrcholného feudalismu, str.16.
- 2) Kolektiv autorů: Slezsko v dějinách Českého státu r.v. 2012, díl I. str. 217
- 3) Korbelařová I., Žáček R.: Těšínsko země Koruny české r.v. 2008, str. 26, 205
Prasek V.: Dějiny knížetství str. 40
- 4) Internet: Wikipedie. Lašsko, Krulíkovský Z.V. : Lašsko
- 5) Kolektiv autorů: Slezsko v dějinách Českého státu r.v. 2012, díl I. str. 105
Internet: Wikipedie. Lašsko, Krulíkovský Z.V. : Lašsko
- 7) Internet: Historie kostela v Orlové. Podle: Míša J.R.: Historie Orlové r.v. 1969
- 8) Korbelařová I., Žáček R.: Těšínsko země Koruny české r.v. 2008, str. 28,
- 9) Prasek V.: Dějiny knížectví Těšínského, str. 54. (Uvádí rok 1247)
Korbelařová I., Žáček R.: Těšínsko země Koruny české r.v. 2008, str. 28,
- 10) Hosák L.: Historický místopis země Moravskoslezské r.v. 2004, str. str. 898, 899,912, 913,927.
- 11) Bakala J.: Osídlení Místecka a Brušperska v období vrcholného feudalismu, r.v. 1983 – (závět biskupa Bruna)
- 12) Korbelařová I., Žáček R.: Těšínsko země Koruny české r.v. 2008, str. 30,
- 13) SZA Arcibiskupství Olomouc: 1444-1966 díl. 1. sv.,Smlouva o hranicích na řece Ostravici. 11
- 14) Tengler. E. Těšínsko v bájích a pověstech. r.v. 1935
- 15) Bakala J.: Osídlení Frýdecka a Jablunkovska v období vrcholného feudalismu, str. 49 a 50.

Odpolední program byl vyhrazen pro přenes prací – veršů či prózy všech přítomných literátů. Postupně tak všichni představili svým kolegům to nejlepší ze své tvorby, každý si tak mohl udělat obrázek, co kdo píše, jaké žánry, jakými formami.

„Tato část literárního setkávání se těší velké oblibě, vždyť toto je ta nejlepší příležitost, načerpat nové poznatky, představy o současné tvorbě a získat tak podněty ke svému dalšímu psaní,“ doplnil Bohumír Vidura, jednatel literátů z Pobeskydí.

A poté už se všichni společně bavili při country melodiích manželů Jany a Milana Zbořilových, proběhl zápis do kroniky Literárního klubu Petra Bezruče, předávaly se almanachy, knížky, slovenští hosté děkovali místním literátům za pěkné chvíle, které zde v Beskydech mohli prožít. Vznegli i pozvání na „Martinskou poetickou jeseň“, kterou už tradičně pořádá Turčianská knihovna a tamní literární klub Duria.

Patří se zde poděkovat i pracovníkům hotelu Prosper za maximální vstřícnost a pohodu během uvedené akce, ale také čeladenskému starostovi Pavlu Lukšovi za materiály, které účastníci literárního setkání od obce obdrželi. Díky všem těmto příjemným skutečnostem se zapsala Beskydská lavička 2015 do srdcí všech účastníků jako dobře připravená, smysluplná akce, která, jak všichni věříme, bude mít své pokračování.

Dajana Zápalková

Setkání literátů 25.5.2015

POKŘTĚNÝ „PRŮVODCE BESKYD“

Pravidelná schůzka frýdlantského Seniorklubu v úterý 25.5.2015 byla obohacena křtem knihy básní Pavla Grygy, člena Literárního klubu Petra Bezruče. Je dvanáctou v pořadí a navazuje na autorovo bytostné sepejetí s rodným krajem a láskou k milovaným Beskydám, jimž tak rozumí a dovede se zanícením o nich psát. Nachází stále a opětovně náměty, které se zanícením a zaujetím ztvárňuje především v lyricky pojatých básních, ve kterých jsou obsaženy vzpomínky na mládí a oslava beskydské krajiny. Autor nazval tuto knihu příznačně - Průvodce Beskyd, protože krajinu dokonale zná a může se se čtenáři podělit o pocity, zážitky a vzpomínky ze svého dětství prožitého v Pržně. Odvíjí se klubko frýdlantské historie i školáka, chlapce, jež se chce poprat se životem a zaujmout v něm plnohodnotné místo.

Svému kraji Pobeskydí a Beskydám zůstal Pavel Gryga po celý svůj život věrný. Po absolvování základních škol v Pržně a Frýdlantě nad Ostravicí se vyučil ve strojírenském závodě Ferrum a své vzdělání si doplnil studiem na průmyslovce ve Frýdku-Místku a dvěma semestry na Pedagogické fakultě v Ostravě.

„V jeho básních je znovu Pržno, starý Frýdlant, názvy Uhlisko, potok Hlínský, sochy na náměstí a klášter. Že není všechno, jak bývalo? Ale sochy stojí i klášter. Vše bylo zachráněno těmi, kteří netoužili po penězích či po slávě bořitelů,“ jak uvedl mimo jiné autor doslovu k této knize, nedávno zesnulý Miloslav Oliva. Knihy Pavla Grygy jsou již mezi lidmi, kteří si je čtou, protože jim jsou milé stejnými či podobnými vzpomínkami na mládí a stejnými setkáními se skutečností. Znají horu Smrk, cesty do Pržna a Lubna, listování ve starých dopisech a výjimečná setkání. Vše je tak opravdové, hmatatelné a přesvědčivé, že je možno autorovi zcela uvěřit, jak se sám k tomu přiznává a uvádí v básni „Na Beskydě.“ Píseň o životě zpívají lesy, ozvěna volá: Synečku, kde jsi?“ Z Rožnova po Těšín jsem hory obešel, v malebných Beskydách své verše poztrácel.“

Na ilustracích k této knížce a jejím vzhledu se podílejí František Konvička a Petra Gallová, kterým autor zvláště poděkoval.

Dle závěti připadlo biskupovi území, které před tímto soudním rozhodnutím bylo majetkem Bluda a rozkládalo se „od řeky“ směrem k Polsku, tudíž na pravém břehu řeky Ostravice a mohlo zasahovat až k řece Lucině.

Před rokem 1267 nebyla hranice mezi Moravou a Opolskem ještě přesně určena. Dohodou dojednanou v roce 1261 bylo jaksi neurčitě stanoveno její směřování podél řeky Ostravice k uherským hranicím.¹²

Blud, po onom „soudu“, kterým pozbyl Paskov, se přiklonil na stranu opolského knížete. Na konci 13. století, dne 2.8.1297 při sepsání smlouvy mezi Olomouckým biskupstvím a Těšínským knížectvím, která již konkrétně stanovila hranici na řece Ostravici, je Blud z Jičína „Bludowe de Hycyn“ uváděn mezi členy družiny opolského knížete Bolka.¹³

Blud z Jičína, („Bludowe de Hycyn“), mohl získat, již před rokem 1268 ves Lachanty, dříve náležící klášteru v Orlové. Vesnice Lachanty nebyly v roce 1268 uvedena mezi obcemi, které opolský kníže potvrdil klášteru, patrně měla jiného držitele.

Bludova „rozmiška“, nepřátelství s olomouckým biskupem, mohlo rovněž býti příčinou toho, že také jeho statky nebyly zmiňovány mezi vesnicemi po církevní stránce náležící k Vratislavské diecézi v soupisu „Liber fundatios episcopatus Vratislaviens“ sestaveném na počátku 14. století. Po soudu, kterým byly Bludovy majetky přiřčeny biskupu Brunovi si na ně mohlo činit nárok olomoucké biskupství. Nevyřešený spor o církevní příslušnost mohl přetrvat až do počátku 14. století, do doby sepsání zmiňovaného povinných odvodem desátek Vratislavskému biskupství. Vesnice Lachanty není v soupisu uvedena.¹⁴ V seznamu nejsou uvedeny ani Bludovice, či vesnice podobného názvu, přestože můžeme být o její existenci přesvědčeni. Dovídáme se však o ní jen o tři desetiletí později.

V roce 1335 sepsaném seznamu kostelů na Těšínsku je uveden kostel ve vsi Bluda.¹⁵ Ze zřetelné podobnosti názvu Bluda je možno usuzovat, že se s největší pravděpodobností jednalo ves, jejíž pojmenování bylo odvozeno od jejího držitele jménem Blud (Bludo). Od názvu Bluda byl odvozen její název Bludovice. Původní název vesnice „Lachanty“ byl překryt časem a dalšími událostmi.

V období vymezeném uvedenými letopočty 1229 a 1268 došlo k mnohým událostem, které mohly být příčinou zániku vsi Lachanty. Uskutečnila se mnohá vojenská tažení. V roce 1241 se Slezskem a Moravou prohnaly ničivé tatarské hordy, které zcela zničily mnohá osídlená místa. Není však známo zda nájezd postihl i tento kraj.

V tomto období však rovněž probíhala intenzivní kolonizace kraje na pomezí Slezska a Moravy rovněž ze strany Moravské. Po roce 1247 je velice razantním způsobem vedl olomoucký biskup Bruno ze Schauenburka. Spory biskupa s opolským knížetem Vladislavem přerostly v otevřenou válku. V roce 1249 biskupští vojáci dokonce zapálil město Ratiboř.⁹ V těchto válečných časech mohlo dojít také k zániku vesnice „Lachanty“, či vesnice předcházející Bludovicím.

Název vesnice Bludovice je snad možné odvodit od archaického slova „blud“ – neboli nepravda. Snad zde byly šířeny nepravdy, „bludy“, či místní lidé zde žili v „bludu“, již v dobách předkřesťanských. Název však mohl být rovněž odvozen od slova „bloudit“. Mohla by se také „najít“ nějaká pověst vyprávějící o tom, že v těchto místech kdysi někdo zabloudil, bloudil a bloudil, tak dlouho, až se rozhodl v těchto místech usadit a založit zde vesnici - „Bludovice“. Ve většině případů však bývá název odvozen od popisu místa, či pojmenování prvních obyvatel, nejčastěji od jména zakladatele nebo prvního držitele vesnice.

Dle názvu vesnice jím byl pravděpodobně jistý „Blud“ - „Bludo“ - Bluda – ves Bludova – vesnice náležící Bludovi - Bludovice. V němčině původně „Blaude“ s od něj, dle polského jazyka, odvozeným jménem „Bledowice“, či v češtině „Bludovice“.¹⁰

Se jménem „Blud“ se setkáváme zrovna v souvislosti s uváděným plánovitým osídlováním tohoto kraje. Jistý Blud byl okolo poloviny 13. století držitelem Paskova u řeky Ostravice. O této skutečnosti se dovídáme ze závěti Bruna ze Schauenburka sepsané 29.11.1267 v níž uvádí statky náležící k olomouckému biskupství a v mnohých případech také způsob jejich nabytí. V zajímavé pasáži a o nabytí Paskova píše o tom, že jej získal soudem s tehdejšími držitelem Paskova, jistým Bludem.¹¹ Některými historiky je tento Blud ztotožňován s Bludem z Přovic, držitelem hradu Starý Jičín, který se po něm začal psát s predikátem „z Jičina“.

Celou knihu, verše a autora představil Bohumír Vidura, člen Literárního klubu Petra Bezruče, který se stal jedním z kmotrů symbolického křtu, spolu s Vladimírem Rojíčkem - sponzorem tohoto vydání. Ti popřáli knížce ty nejvnímavější a vděčné čtenáře. Z celkové atmosféry vyplynul zájem o představenou knihu, která se nesporně stane oblíbenou mezi čtenáři.

Bohumír Vidura

LETNÍ BOUŘE

Sřety mraků
sřety blesků
plné výbojů
jako sřety lidí
plných rozbrojů
rozehnala letní bouře

pryč jsou smutky
pryč jsou stezky
pod jasnou oblohou
všechno plyne pohodou
až do příští bouře
pod clonou kouře
zahalí se nebo skryje
co se smíru nedožije

létu přece patří láska
a polibky od bělásky
jež ji lehce rozptýlí
ať nás všechny opýlí.

Bohumír Vidura

Pranostiky

**Když se na Sv. Petra a Pavla slunko zasměje,
na dobrý rok je naděje.**

Dyž leje na Sv. Prokopa, vyschně mlynařovi přykopa.

Bartoloměj svaty odpoledňa krati.

Svaty Michal s pola spichal.

Radana Šatánková a paní Olga Tlučková

**Na Svaty Duch, do vody buch.
Z vaječiny, aby něbolel břuch.**

Nové rýmovačky vymyšlo znova,
všecky pozdravuje Olga Tlučková. F-M červen 2015

V současnosti však není možné určit konkrétní místo v němž se vesnice Lachanty, nacházela. Někdy je uváděno, že ves Lachanty patří mezi ve středověku zaniklé vesnice u Glivic. Odůvodnění se jeví jako značně nepravděpodobné, neboť všechny ostatní vesnice náležící k obvodu orlovské kláštera leží na historickém území Těšínska. Zaznáčíme-li tyto vesnice do mapy pak zjistíme, že tvoří jakýsi „okruh“ okolo Orlové. V prostoru mezi Těrlickem a Ostravou však zeje jakási „veliká proluka“. Do tohoto prostoru by bylo možné hledanou ves Lachanty dosadit.

Historicky i v současnosti ze zde nacházejí vesnice Dolní Bludovice a městečko Šumbark, který však vznik později, o městu Havířovu vystavěném v padesátých letech minulého století nemluvě. Dolní Bludovice však v minulosti společně s Horními Bludovicemi tvořily jedinou, velkou vesnici, Bludovice. Přestože o starobylosti této vesnice můžeme být přesvědčeni, první písemné zmínky o Bludovicích pocházejí z období přibližně o sto let později po sepsání v soupisu vesnic náležících ke orlovskému klášteru.

Mezi nimi je zmiňována rovněž sousední vesnice Bludovic, Těrlicko a také nedaleká ves Chotěbuz.

Ztotožnění starého osídlení zvaného Lachanty s lokalitou, ve které leží Bludovice se v tomto směru jeví jako velice reálné a je v souladu s úvahami o starobylosti této vesnice. Ve prospěch této verze hovoří také další indicie.

V roce 1268 opolský kníže Vladislav potvrdil týneckým benediktinům jejich statky na Orlovsku a těžbu soli na tomto území. V této oblasti nazývané „Sal“ neb „Sol“, později Solca, vyvěraly solné prameny. Získávání soli bylo patrně jednou z hlavních činností mnichů orlovského kláštera. V tomto soupisu jsou uvedeny vesnice náležící klášteru ve zmiňovaném roce 1268: *Dambrowa* (Doubrava), *Chotebanz* (Chotěbuz), *Wirbiza* (Vrbice), *Zablocie* (Záblatí), a krčmy v *Szutowo* (Žukov?), *Sierlicko* (Těrlicko) a *Ostrawa* (Ostrava).⁸ Zápis potvrzuje, že v období mezi lety 1229 a 1268 došlo ke změnám v rozsahu klášterem držných majetků. Vesnice jménem „Lachanty“, (či Lachanty) již není připomínána. Zmizela, či zanikla ?

Starobylý slovanský kmen Lachů dal název oblasti dodnes zvané Lašsko, rozkládající se v úpatí pohoří Beskyd. Dle některých badatelů v počátcích slovanského osídlení údajně Laši sídlili v celém širokém prostoru od Haliče až k Sudetám (Jeseníkům).⁴

Geograf Bavorský uvádí soupis slovanských kmenů žijících v 10. století na území Horního Slezska. Laši mezi nimi nejsou zmiňováni. Vedle Opolanů („*Opolini*“) a Holasiců („*Golensizi*“) je však uváděn kmen nazvaný „Lupiglaa“, jemuž Geograf přisoudil 30 hradišť, neboli sídlištních hradů, zvaných „*civitates*“.⁵ Dle uvedeného počtu sídlišť kraj v němž žili Lupiglaa zaujímal velmi rozsáhlé území. Současným historikům se teritorium tak veliké rozlohy nepodařilo do Horního Slezska situovat a informaci proto vyhodnotili jako nevěrohodnou, přestože ostatní zápisy Geografa Bavorského jsou uznávány jako pravdivé.

Rozloha Horního Slezska v 10. století v jeho nejjihoovýchodnější části však není zcela ujasněná. Slezsko patrně, dle geografických dispozic, zahrnovalo také celou širokou kotlinu mezi pohořími Jeseníky a Beskydy, včetně kraje okolo pramene největší slezské řeky Odry. Jižně zasahovalo k vrchovině později nazvané „Moravská Brána“. V tomto případě poskytovalo dostatek prostoru pro umístění uvedených třiceti „*civitates*“ obývaných lidem kmene Lupiglaa. Snad je možné připustit, že název „Lupiglaa“ mohl být Geografem Bavorským užit pro označení kmene Lachů. „Lachové“ - „Laši“ obývali kraj dodnes nazývaný Lašsko. Centrální část současného Laška se stále nachází v této oblasti Frýdecko - Místeka a Nového Jičína.⁶

Objev lokality „Lachanty“, existující ve 13. století, názvově spojen s etnikem Lachů je z hlediska historie kraje velice významným. Potvrzuje teorie založené na kulturní lidové tradici dokazujících existenci Lachů a Laška.

Vesnici „Lachanty“, (v tomto tvaru pojmenování), náležící k Orlovskému klášteru rovněž zmiňuje autor popisu historie kostela v Orlové. Ztotožňuje ji ale s Lutyní.⁷ Lutyně však byla jistě založena později, až po vzniku kláštera. Pojmenována byla po zakladateli této vesnice, kterým byl s největší pravděpodobností, dle podobnosti jména, již uváděný první opat kláštera Luitfrid.

Pěsnička

1. Frydek-Mistek, město jak kytička,
prostředkem se vine jak pentlička
řeka Ostravica, šumna krasavica,
z pod Lyse vodička.
2. Frydek se vyšplhol na kopeček
a tam se rozvíjel jak kvíteček,
k tomu kvitku listek, to je přece Mistek,
s podloubim ryneček.
3. Prv města na sebe něvražila,
bo zemska hranica tady byla,
Frydek slezske spravě a Mistek Moravě
vlada přidělila.
4. Dnes je Frýdek-Místek už našťestí
spojen v jedno rozsáhlé souměstí
a proto nechť zkvétá, teď i další léta
ve slunných dnech i v dešti.

Olga Tlučková – Z našeho kraja

Brušperský větrný mlýn

Říká se mu Lednického povětrník. Stojí na východním okraji města Brušperk, několik desítek metrů za hřbitovem na vršku zvaném kdysi „Šibeničák“. Je bez lopat, svítí bělobou a slouží jako rekreační objekt. Kdy byl a kým postaven nelze přesně určit. Jisté je, že to bylo před rokem 1880. Při rekonstrukci mlýna v roce 1940 tehdejší jeho majitel Viktor Lednický objevil na jednom trámu letopočet 1782. To však nemusí být směrodatné. Jiný pramen uvádí, že byl postaven na počátku 19. století. Pak musel být majitelem dvořák Jan Drozd, tehdejší vlastník pozemků, na nichž mlýn stojí. Jan Drozd prodal městu pozemek pro nynější hřbitov za 300 zlatých, a to v roce 1814. Tentýž obnos pak věnoval na postavení hřbitovní kaple. V historických pramenech je však uváděn jen jako dvořák, nikoliv mlynář. Dvořák znamenal majitel selského dvora (gruntu). Lze z toho usuzovat, že buď mlýn ještě nebyl provozuschopný nebo byl postaven později. Po Drozdovi se stal majitelem statku Karel Lysek se svou ženou Josefou, rozenou Novákovou, dcerou soukenického mistra Jana Nováka. To byla moje praprababička. Karel Lysek v roce 1849 zemřel a jeho žena zůstala sama se dvěma dětmi. Navíc jim vzápětí statek vyhořel. Nové stavení a stáje vedle vyhořelých objektů postavili bratři Ledniční ze Staré Vsi. Jednoho z nich Jana si Josefa vzala za muže. To pak byl můj prapradědeček. Ani on však není uváděn jako mlynář, ale jen jako dvořák. Je pravděpodobné, že mlýn začal stavět nebo ve stavbě nepokračoval kvůli stavbě statku. Prapradědeček Jan zemřel v roce 1884 a hospodářem se stal jeho nejstarší syn František Lednický, který už je všude uváděn jako brušperský dvořák a mlynář. V roce 1936 pradědeček zemřel a dvořákem a mlynářem se stal jeho syn Viktor, bratr mé babičky. Viktor byl za okupace vedoucím odbojové skupiny Mafie, později přejmenované na Čs. revoluční výbor. Skupina se připravovala na boj s okupanty ve spolupráci s partyzány na Bečvách. V roce 1940 sundal z mlýna lopaty a zavedl elektrický pohon nového válcového složení.

Byl to technický unikát. Na podzim roku 1941 začal šrotovat obilí. I když okupační správa provoz veškerých větrných mlýnů zakázala, strýc Viktor šrotoval dál. A nejen to. „Díky“ konfidentovi gestapa byl však prozrazen a vylákán na schůzku do Brna, kde byl zatčen. 19. října 1944 byl v Berlíně popraven. O tom ale někdy přistě.

premonstrátek v Rybníku.

Vesnice, které klášteru potvrdil vřatislavský biskup Vavřinec se převážně nacházely na území Těšínské kastelanie.

V tomto období přišli na Těšínsko rovněž mniši řádů Benediktýnů z Týnce u Krakova. Listinou datovanou 7.12.1227 papež Řehoř potvrdil řádu Benediktýnů držení klášterní vsi Orlové.¹ K založení Orlové se váže velice zajímavá pověst o narození pokračovatele knížecího rodu opolských knížat. Duchovním střediskem tamních černých mnichů byla kaple, kterou údajně z votivních důvodů nechal před rokem 1211 vystavět kníže Měšek křivonohý.² V roce 1229 byl sepsán seznam vesnic, které tehdy orlovskému klášteru náležely. Listinou vydanou dne 26. května 1229 papež Řehoř potvrdil opatu Luitfridovi a bratřím kláštera v Týnci u Krakova jejich majetek: Klášter samotný a vsi Orlová, Doubrava, Chotěbuz, Těrlicko, Ostrava (Slezská), Vrbice, Záblatí, Žukov, Lacobanty, Gořice, Uchylsko a Golkovice a dva hostince s tržními poplatky v Bytomi. V originálním znění jsou názvy vesnic zapsány takto: „Orlawa, Dubrawa, Koczobenz, Cierlitzko, větš Gorzice, Uchilsko, Ostrawa, Wierzbica, Zablocie, Zukow, Lacobanty, Golkowice.“³ Všechny uvedené vesnice je možné určit a ztotožnit lokalitami, které dodnes existují. Všechny, až na ves Lacobanty.

Název této vesnice zapsané ve tvaru názvu „Lacobanty“ z listiny papeže Řehoře přepsal a do všeobecného povědomí uvedl, historik Vincent Prasek. Slovo „Lacobanty“ je však významově prázdné, snad se jedná o zkratkovitou „složeninu“ několika slov, která má velice blízko ke „zkomolenině“. Postačí však velice málo, připustit chybu v opisu. V latince je možné velice snadno zaměnit písmena „b“ s „h“. Nahradíme-li ve slově Lacobanty písmeno „b“, souhláskou „h“ název získá smysl – zní „Lachanty“. Z názvu Lachanty je možno odvodit, že se jednalo o místo osídlené Lachy, neb vesnici v minulosti Lachy založenou, existující však mnohem dříve, nežli došlo k založení kláštera. Jméno vesnice Lachanty je však jistě připomínkou jedněch z prvních obyvatel tohoto kraje, Lachů, jejichž kultura a tradice se zde zachovala do současnosti.

„Laši“, „Lachové“, přišli do našeho kraje, podobně jako ostatní slovanské kmeny, v poslední fázi doby zvané „stěhování národů“, v 6. a 7. století.

„Lachanty“.

Studium historie, hlavně té místní, regionální mnohdy přináší zajímavá zjištění, které je snad někdy možno nazvat objevy. Obvykle se však jedná o pouhé upřesnění již známých informací.

Velice zajímavou kapitolou historie části Horního Slezska, kraje přiléhajícího k Moravě, jižního Opolska a později vzniklého Těšínského knížectví, je období v němž docházelo k jeho plánovitému osídlování, někdy je rovněž nazýváno „velkou kolonizací“. Započata bylo v první polovině 13. století. Do tehdy jen velice řídké osídleného kraje začali přicházet noví osadníci, nejčastěji z Opolska a Ratibořska, ale také z německy mluvících zemí. Počali se zde usazovat a zakládat nové osady a vesnice. Hranice Moravským markrabstvím správně náležící k Českému království a Opolským knížectvím, které se v tomto prostoru střetávaly, nebyla v té době stanovená, ani ujednána. Všeobecně byly hranice jednotlivých zemí neurčitě kladeny do prostoru hraničních lesů či určovány horizontem pohoří, neb „kam oko dohlédlo“.

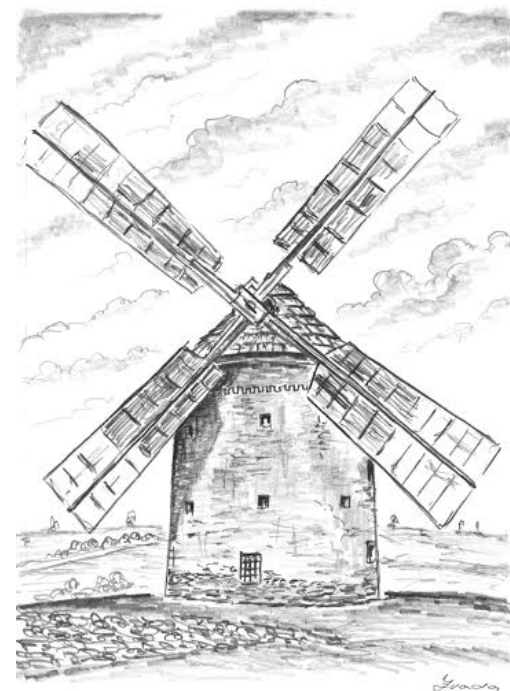
Plánovité osídlování vedené jak ze strany Moravské, neboli Českého státu, tak ze strany Opolského knížectví, ve svém důsledku znamenalo přiřazení osídleného území k majetkům daného panovníka.

Se souhlasem a za podpory Opolského knížete bylo v první polovině 13. století na území jižního Opolska, v Ratibořské a Těšínské kastelánii započato se zakládáním nových osad a vsí jejíž organizační jednotkou byla církevní instituce disponující jistými náležitostmi a řádem, v těchto případech to byl klášter. Založení kláštera, či jeho expozitury, bylo vždy významným činem, přinášelo nové civilizační prvky často do míst do té doby jen z velice zřídka osídlených. Existence kláštera však musela býti podložena hospodářským zázemím, obvykle určitým okruhem vesnic poskytující klášteru produkty, které si komunita kláštera nemohla sama obstarat. V tomto směru je nutno předpokládat, že vesnice, které materiálně podporovaly činnost kláštera existovaly již dříve nežli došlo k jeho založení. Mnohé další vsi však byly založeny až následně, v důsledku existence tohoto nově vzniklého kulturního a správního centra. Seznamy vesnic náležících ke klášteru jsou významným zdrojem poznání tehdejšího osídlení kraje. Z roku 1223 pochází první seznam obcí příslušících k nově založenému ženskému klášteru

Po skončení II. světové války už mlýn neměl mlynáře, Viktor neměl dědice. Jeho žena na počátku 70. let mlýn prodala soukromé osobě k rekreaci, nikoliv k mletí. Než se tak stalo, bylo mlýnské zařízení včetně trámových konstrukcí prodáno či rozkradeno. Jak uvádí autor publikace Větrné mlýny v Čechách, na Moravě a ve Slezsku Martin Janoška, cituji: „Navzdory provedeným stavebním úpravám působí exteriér brušperského větráku poměrně autentickým dojmem. Zachoval si také jako jeden z mála větrných mlýnů u nás svou izolovanou a dominantní polohu v krajině. Je památkově chráněn...“

Škoda, že jsme se s bratrem o prodeji mlýna dozvěděli až v roce 1972, a to ještě náhodou. Byli bychom ho koupili my. Zřídili bychom v něm technické muzeum a navíc by zůstal v rodině.

Jan Krulíkovský

Historická podoba brušperského mlýna - Boris Zvada

Velikonoční průvod Sviadňovem 5.4.2015 (foto – L. Krulíkovský)

U pramene Slavíče 7.6.2015 (foto J. Daněk)

Vernisáž v Krmelíně 9.4.2015 (foto T. Sládeček)

Otevření ambasády na Hornácku 12.6.2015 (foto F. Gajovský)